

АНАЛИЗ **на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и** **учениците в община Сапарева баня** **Кюстендилска област**

I. Въведение

1. Законови основания за разработване на анализа

Анализът на потребностите за личностно развитие на децата и учениците в община Сапарева баня е разработен в съответствие с изискванията на новия Закон за предучилищното и училищното образование, влязъл в сила на 01.08.2016г. и във връзка с чл.196, ал.1, според който Областният управител организира разработването на Областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, въз основа на Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците във всяка община на територията на Област Кюстендил. Процедурно изискване, регламентирано в чл.196, ал.3 от Закона, е Общински съвет – Сапарева баня да приеме горепосочения Анализ.

2. Цел и обхват на документа

Законът за предучилищното и училищното образование /ЗПУО/ определя образованието като национален приоритет, който включва участниците в образователния процес и институциите, както и отношенията и връзките между тях за постигане целите на образованието и положителното развитие на участниците в него.

Участниците в този процес са децата, учениците, учителите, директорите и другите педагогически специалисти, както и не на последно място родителите.

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование са детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена.

Участниците в образователния процес и институциите си партнират с общините и с други заинтересовани страни.

Главна ценност в образователната система е детето/ученикът. Всяка идея за развитие на българското училищно образование и предучилищно възпитание и подготовка, всяко едно действие в тази насока, трябва да бъдат осмисляни и прокарани през призмата на тази ценност. Интересите на останалите участници в образователния процес – учители, директори, кметове и общинска администрация, министър и администрация на Министерството на образованието и науката, издатели на учебници и учебни помагала и други, следва да бъдат подчинени на основната цел –осигуряване на равен достъп и качествено образование за нашите деца, както и подкрепа за личностното им развитие.

Законът внася ново качество в нашето образование като регламентира приобщаващото образование. Всеки има право на образование и може да повишава образованието и квалификацията си чрез учене през целия живот.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование. То е процесът на осигуряване за всички деца, включително за тези с увреждания, на равнопоставени възможности да получат ефективно образование, с необходимите допълнителни помощни средства и ресурсно подпомагане в общообразователни детски градини и училища, за да се подготвят децата за продуктивен живот като пълноценни членове на обществото.

Основните цели на този процес са:

1. интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие подкрепя на всяко дете и на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му;
2. съхраняване и утвърждаване на българската национална идентичност;
3. придобиване на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности;
4. придобиване на компетентности за прилагане на принципите за устойчиво развитие;
5. ранно откриване на заложбите и способностите на всяко дете и ученик и насърчаване на развитието и реализацията им;
6. формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
7. придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активното и отговорното гражданско участие;
8. формиране на толерантност и уважение към етническата, националната, културната, езиковата и религиозната идентичност на всеки гражданин;
9. формиране на толерантност и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания;
10. познаване на националните, европейските и световните културни ценности и традиции;
11. придобиване на компетентности за разбиране на глобални процеси, тенденции и техните взаимовръзки;
12. придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите, правилата, отговорностите и правата, които произтичат от членството в Европейския съюз;
13. ангажираност на Общината и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието и подкрепата.

Дейностите за подкрепа на личностното развитие подлежат на оптимизация в съответствие с разпоредбите на ЗПУО и налагат координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво.

На територията на община Сапарева баня към момента не съществува Център за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците, както и Център за ресурсно подпомагане. Грижите за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците се осъществяват от институциите в системата на предучилищното и училищно образование, в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик, чрез осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията, чрез осигуряване на подкрепа най-близко до мястото, където живее и учи всяко дете и всеки ученик, повишаване на качеството на услугите и подобряване на достъпа до тях от всички деца и ученици. Подкрепата за личностно развитие трябва да отговаря на новите предизвикателства и да предлага

иновативни визия и подходи за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Акцент е индивидуалността на всяко дете и ученик, респективно индивидуалните му потребности и възможности.

Подкрепата за личностно развитие бива обща и допълнителна.

Дейности от общата подкрепа за личностно развитие са регламентирани в чл. 178, ал. 1 на ЗПУО.

Общата подкрепа за личностно развитие включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;
8. библиотечно-информационно обслужване;
9. грижа за здравето;
10. осигуряване на общежитие;
11. поощряване с морални и материални награди;
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
14. логопедична работа.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

1. със специални образователни потребности;
2. в риск;
3. с изявени дарби;
4. с хронични заболявания.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от детските градини, от училищата, от центровете за подкрепа за личностно развитие и от специализирани обслужващи звена.

Връзка с други стратегически документи на национално, регионално и местно ниво:

За осъществяване на политиката в сферата на образованието в Община Сапарева баня и за изготвяне на Анализа е осъществена връзка със следните стратегически документи:

Методика и участници в процеса на разработване на анализа

В съответствие с чл.174, ал.1 от ЗПУО осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в СПУО трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

В процеса на събиране на информация, необходима за изготвянето на Анализа, се включиха представители на всички институции и заинтересовани страни от общината:

- Общинска администрация;
- Училище;
- Детска градина

II. Състояние и предизвикателства

1. Структура на образователната система в общината. Общинска мрежа от детски градини, училища и обслужващи звена за учебната 2024/2025г.

Образователната система в община Сапарева баня се изгражда от една детска градина, с наименование ДГ "Света Анна", която разполага с централна сграда и три бази разположени в населените места - с. Ресилово, с. Овчарци, с. Сапарево и едно средно училище, с наименование СУ "Христо Ботев", като за учебната 2024/2025г. има увеличение на броя на децата в детска градина и на учениците в училището.

Броят на децата в детската градина е общо 189. Броят на групите е 8 групи, обхващащи деца на възраст от 2 до 7 години. В базите на ДГ „Света Анна“ се отглеждат, възпитават, социализират и обучават 80 деца на възраст 2-7 години. За последните две години има две деца със специални образователни потребности (СОП), които през настоящата 2024/2025 учебна година са в различни възрастови групи – 1 бр. деца в подготвителна група 6 годишни, 1 бр. дете във втора група – 4 годишни

Детската градина участва в Проект на Министерството на образованието и науката, по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2021/2027 г. – „**Силен старт**“ по дейност 4.1. „Допълнително обучение по Български език за деца от уязвими групи“ и Дейност 3. 1. Обучение на педагогически специалисти непедагогически персонал.

Детската градина участва в Проект на Министерството на образованието и науката, по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2021/2027 г. – „**Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт**“ по Национална програма „ Информационни и комуникационни технологии /ИКТ/ в системата на предучилищното и училищното образование“ бяха и предоставени електронни дневници. Създадени са клубове „Спорт“, „Традиции и обичаи на моят народ“, „Изобразително изкуство“.

Организиран са „Занимания по интереси“- разпределени по седмици и „Допълнителен модул – Български език за деца чийто език не е майчин“. Детската градина работи със РЦПППО – Кюстендил.

Ресурсните учители в България се назначават от 28-те ресурсни центрове в страната. Ресурсните центрове са специализирани звена към Министерството на образованието и науката, които съдействат за въвеждане на приобщаващо образование. Най-големият ресурсен център в страната е Ресурсен Център София – град.

В СУ „Христо Ботев“ се обучават 457 ученици, в 23 паралелки. На дневна форма на обучение за 2024/2025 г. са 451 ученици. Учениците от селата се извозват с автобуси.

Броят на учениците със СОП е нараснал, като към момента са 18 бр. от които 10 с обучителни затруднения и 8 със заболявания и всички работят с двама ресурсни учители, логопед и психолог. Психологът и логопедът работят допълнително с всички ученици, които имат проблеми. Ученици със СОП по класове - 1 бр. в II клас, 1 бр. в IV клас, 4 бр. в V клас, 2 бр. в VI клас, 4 бр. в VII клас, 1 бр. в IX, 4 бр. в X клас и 1 бр. в XII клас. Има 3 ученици с проблемно поведение, картотекирани от комисията за превенция. Броят им е намалял, тъй като през голяма част от учебното време учениците бяха в обучение от разстояние в електронна среда. По същата причина е намалял и броят на учениците в риск - 6 бр.

В училището работи екип от двама ресурсни учители, един логопед и един психолог. Формирани са групи по занимания по интереси и за допълнителни обучения по български език и по математика, както и се провеждат консултации по учебни предмети извън редовните учебни часове.

Общият брой на учители в СУ „Христо Ботев“ е 51.

Учебните заведения изпълняват различни проекти, финансирани по Оперативните програми на Европейския съюз, съфинансирани от Европейския Социален Фонд (ЕСФ), както и проекти по Националните програми на МОН.

Броят на децата, които напускат училище без да завършат задължителното основно образование е изключително нисък.

2. Състояние на материалната база. Финансиране

Детската градина и Средно училище "Христо Ботев" са общински и се помещават в сгради, публична общинска собственост. Сградите на детските градини са в отлично състояние, като за поддържането им всяка година се осигуряват средства чрез единния разходен стандарт и от местни дейности.

В двора на детската градина има обособени кътове за игра, които трябва да отговарят на новите нормативни изисквания на Наредба №1/12.01.2009 г. за условията и реда за устройството и безопасността на площадките за игра, като част от съоръженията се нуждаят от подмяна.

През 2020г. е приключен проект с наименование „Ремонт и модернизация на Детска градина "Св. Анна", гр. Сапарева баня“ (включително базите в с. Ресилово и с. Овчарци), финансиран от Държавен фонд "Земеделие" за отпускане на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаб инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“ от Програма за развитие на селските райони за периода 2014-2020, съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони“ и съфинансиран от община Сапарева баня на обща стойност над 1 500 000 лв..

По проекта бяха цялостно ремонтирани основната сграда на ДГ „Св. Анна“ в гр. Сапарева баня и базите в с. Ресилово и с. Овчарци. Обзавеждането в детските градини е много добро. Оборудвани са с нови съвременни учебно-технически средства в групите, с цел създаване на среда, близка до семейната, достъпна и естетически издържана, креативна и провокираща детето за дейност.

Детската градина в общината разполага със самостоятелен кухненски блок, където се приготвя храната. Менюто се изготвя от специалисти, а доставката на хранителни продукти е организирана чрез провеждане на обществена поръчка от община Сапарева баня. Материално-техническата база в кухненските блокове се обновява периодично и частично по получени предписания на РЗИ.

Детските градини са на делегирани бюджети, а директорите им са второстепенни разпоредители с бюджет. Бюджетът им се формира от средства по ЕРС (Единен разходен стандарт) за делегираните от държавата дейности през съответната година, преходния остатък за дейността от предходната година и средствата по разходен стандарт от местни приходи за съответната година. Делегираният бюджет се утвърди като стабилен работещ

механизъм, позволяващ на директорите, в резултат на добър мениджмънт, да подобряват материално-техническата и дидактичната база.

Детската градина на територията на община Сапарева баня участва и в разпределението на средства за подпомагане храненето на децата от подготвителните групи в детските градини по реда на ПМС № 308 от 2010 г. Ежегодно по реда на ПМС № 129 от 2000 г. се осигуряват и средства за подпомагане на физическото възпитание и спорта на децата и учениците.

Училището на територията на община Сапарева баня също се намира в сгради, публична общинска собственост и е второстепенен разпоредител с бюджет, а бюджетът им се формира на същия принцип като при детските градини.

Броят на учениците определя различното финансово състояние на училищата, което ограничава възможностите на някои от тях да обновяват учебно-техническата и спортната си база в съответствие със съвременните образователни изисквания. По-малкият брой ученици се отразява негативно на качеството и резултатите от учебния процес.

През 2016 г. беше изпълнен проект по НП "Оптимизация на училищната мрежа", с който беше подобрена материалната база на училището.

През 2021 г. беше извършен цялостен ремонт на дворното пространство в двора на СУ „Христо Ботев“ - гр. Сапарева баня на стойност над 750 000 лв. като с ПМС бяха отпуснати 650 000 лв., а останалата финансова част по проекта бе дофинансирана от община Сапарева баня. В двора на училището бяха изградени нови игрища и съоръжения за спорт на открито, класна стая на открито и перголи с пейки за отдих на учениците и др.

През 2024г. бе обновен физкултурния салон на училището по **Програма за изграждане и основен ремонт на спортни площадки и физкултурни салони в държавните и общинските училища за периода 2024 – 2027 г.**

Детските градини и училищата активно участват като бенефициенти или партньори в различни проекти, администрирани и финансирани от МОН и РУО - Кюстендил и в НП на МОН, по които попадат в целевата група.

3. Демографска картина и тенденции

Демографската ситуация в община Сапарева баня е резултат от действието на фактори и влияния, които от една страна са характерни за Република България, а от друга специфични за територията на града и обусловени от неговото историко-културно, социално-икономическо и демографско развитие. Съществено влияние оказват браковете, разводите, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническа, религиозна и образователна структури на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в града, както в количествено, така и в качествено отношение. Община Сапарева баня е една от малките по територия и население общини в България. Тенденциите в демографското ѝ развитие могат да бъдат проследени с промените в броя на населението на нейния център – гр. Сапарева баня.

4. Рискови групи деца:

- Децата отглеждани в семейства в риск, т.е. деца, чиито родители имат трудности при отглеждането ми;

Трудностите за семействата са от различно естество: социално-битови проблеми (липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства); проблеми, породени от липса на умения или невъзможност за родителстване (непълнолетни родители; родители, които са живели в институции; непълни семейства, разведени родители; родители с увреждания, родители, които са в чужбина) и др.

- Деца отпаднали от училище и необхванати от образователната система;

Въпреки че броят на тези деца е малък, той засяга ученици с проблеми в училище и в семейството. С цел намаляване броя на отпадналите и необхванати деца в задължителна предучилищна и училищна възраст се прилага се Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

- Деца с проблемно поведение;

Може да се твърди, че системата за закрила на детето не разпознава в достатъчна степен тези деца като деца в риск, т.е. те не са приоритетна група независимо, че социален работник взема участие в работата на Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН). Налице е различен подход към детето от страна на органите, които прилагат ЗЗД и ЗБППМН. Логично за системата за закрила е да възприема проявата на детето като симптом, като сигнал за проблем, който е основание за закрила, а не повод за наказание.

- Деца настанени извън биологичното си семейство;

Настаняването на деца извън биологичното им семейство се осъществява в две направления. Първото е настаняване в специализирана институция, каквато към момента на територията на община Сапарева баня няма. Второто е настаняване в приемни семейства. Настаняването на дете в приемно семейство е решение на конкретния проблем, но не би следвало да е трайно решение.

- Деца с увреждания.

Независимо от направените промени през последните години по отношение на подпомагането и предоставянето на услуги на родители, които отглеждат дете с увреждане, направеният анализ показва, че все още основните затруднения на родителите са от финансово естество (осигуряване на лекарства, консумативи, лечение, рехабилитация). В същото време потребностите на децата с увреждания са свързани и с възможностите за включване и реализация.

При всеки отделен случай, подходът за разрешаването е различен – водят се индивидуални разговори с ученика и родителите, разговори със специалистите за деца със СОП, с педагогически съветник, отдел „Закрила на детето”. Изготвя се план за работа

с проблемни ученици. Поради увеличаване броя на учениците със СОП в общината е необходимо да се работи с ресурсни учители.

III. Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие, осъществявана в училищата, детските градини и центрове за подкрепа за личностно развитие

1. Дефицити и перспективи в осигуряването на подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

На учениците се предоставя обща и допълнителна подкрепа (изброени по-горе). Всеки преподавател включва допълнителни дейности, насочени към повишаване на мотивацията за учене, помагане в кариерното ориентиране и развитие, справяне с трудностите в обучението. Провеждат се срещи с родители и срещи между преподаватели за споделяне на добри практики. Назначени са ресурсни учители за работа с деца със специални потребности.

2. Състояние и предизвикателства пред общата подкрепа за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие отговаря на нуждата от превенция и навременно разпознаване на трудности в ученето и приобщаването при децата и учениците. Тя се основава на анализа на информацията и наблюдението на обучението и развитието на всяко дете и ученик: интереси, нужди, знания, умения; силни страни и индивидуални нагласи по отношение на ученето; наличие на възможни рискови фактори и др.

3. Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие

Допълнителната подкрепа надгражда досегашната практика на интегрирано обучение на деца със специални образователни потребности, като включва и подкрепа за други специфични нужди на децата. Това поставя нови въпроси пред педагогиката у нас.

В ЗПУО допълнителната подкрепа е насочена към деца със СОП, деца в риск, деца с дарби и таланти и деца с хронични заболявания.

Децата с изяви дарби от община Сапарева баня ежегодно получават стипендии по реда на Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изяви дарби, включително такива бяха отпуснати и през 2020 г.

IV. Заключение

Включването на подкрепата за личностно развитие като нов компонент в Закона отваря пътя за трансформация на образователната среда и за организиране на всички нейни елементи, обединяване на ресурсите, изграждане на позитивен психологически климат на приемане на различията, емоционално благополучие и успех на всеки. Подкрепата извежда на преден план динамичния аспект на обучителните отношения между детето и учителя и отношенията между децата, учителите, родителите, специалистите и другия персонал, при който всеки един участва в процеса на разкриване и развитие на индивидуалния потенциал и приобщаване.

Семейството има най-голямо влияние за развитието и възпитанието на децата. Родителите са техните първи възпитатели. За личностното израстване на децата, за придобиване на определени знания, умения и компетенции, е необходим добър диалог между родителя и детето.

След семейството, училището е естествената среда, в която продължават отношенията и към тях децата пренасят опита си от първоначалната привързаност с родителите, заедно с потребността си да бъдат подкрепяни.

Подкрепата представлява онази опора, която помага на човек да се придвижва напред. За да успее, детето трябва да е поддържано и насърчавано да опитва и изследва, да проверява, да не се страхува да греши, а да се учи от грешките си. Учителите са в позиция на значими възрастни, които трябва да преведат децата към по-голямата общност, те стават партньори в откриването на интересите на децата. Ползата за личностното развитие ще дойде от онези учители, които имат способността да предадат на децата вълнението си за знанието в света, за човешките изобретения и културата, по начин, по който ще го свържат с вълнението си за съдбата на самото дете и за изборите, които то ще направи.

Анализът на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Сапарева баня се основава на принципите и насоките на ЗПУО, приоритетите на МОН и спецификата на учебните заведения.

Анализът на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Сапарева баня е приет с Решение № 369 по Протокол № 28 от проведено заседание на Общински съвет – Сапарева баня, на дата: 30.10.2025г.

